herpy

JASZCZURKI WŁAŚCIWE

Gallot's Lizard

Gallotia galloti

Gallotia galloti to masywna, dzienna jaszczurka z Teneryfy i La Palmy. Samce mają czarną głowę i przednią część ciała, niebieskie policzki i boki, i osiągają do 44 cm. Gatunek zjada zarówno owady, jak i owoce, jest płochliwy i bardzo agresywny wobec osobników własnego gatunku, a najlepiej trzymać go w parze w dużym, nasłonecznionym terrarium lub w wybiegu na zewnątrz.

Rodzina: Lacertidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**30-44 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**8-12 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Skalny i naziemny**
Środowisko	**Półpustynia i tereny skaliste**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**100 × 70 × 60 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**25-31 °C**
Miejsce wygrzewania	**35-45 °C**
Temperatura w nocy	**15-21 °C**
Wilgotność	**40-60%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 3
Zimowanie	**12-15 °C** 8-12 tygodni
Pokarm	**Owady, owoce i rośliny**
Utrzymanie	**W parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**24-36 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**2-9 jaj**
Zniesienia w roku	**1-2**
Inkubacja	**44-90 dni** przy 28-31 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik III**
Załącznik unijny	**Załącznik C**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Gallotia galloti to największa z kanaryjskich jaszczurek na Teneryfie i La Palmie. Ciało jest masywne, głowa szeroka, a oczy duże, z pomarańczowoczerwoną tęczówką. Samce osiągają do 44 cm długości całkowitej i do 14 cm od pyska do kloaki, ale prawie żadne dorosłe zwierzę nie ma nienaruszonego ogona, więc większość jest mniejsza. Samice są wyraźnie mniejsze od samców. U samców głowa i przednia część ciała są czarne, grzbiet żółtozielony z ciemnymi poprzecznymi pasami, a na policzkach i bokach występują jaskrawoniebieskie plamy. Samice i młode są szare do brązowych, z jasnymi podłużnymi pręgami lub wąskimi poprzecznymi pasami oraz ciemnym, otwartym ku tyłowi rysunkiem w kształcie litery V na jasnym gardle. Wiele starych samców jest tak podobnych do samic, że rozpoznaje się je dopiero z bliska.

Ubarwienie różni się między wyspami i między regionami Teneryfy: samce z północy i północnego wschodu mają niebieskie policzki i wyraźne żółte poprzeczne pasy, samce z centrum i południa są ciemniejsze, niemal czarne, z dużymi niebieskimi plamami na bokach, a samce z La Palmy mają niebieskie policzki i gardło. Zwierzęta w handlu mogą należeć do różnych form, dlatego warto znać ich pochodzenie.

Gatunek jest szybki, czujny i bardzo płochliwy, a zwierzęta w terrarium domowym rzadko się pokazują, gdy w pobliżu są ludzie. Wobec siebie nawzajem są niezwykle agresywne. Dorosłe samce są terytorialne i nawet w parze może dojść do zagryzienia słabszego osobnika, zwykle samicy, jeśli brakuje miejsca i kryjówek. Podczas kopania i przeganiania się zwierzęta wydają piskliwe dźwięki. Dobrze dobrana para może żyć razem przez wiele lat. Długość życia nie jest udokumentowana; 8-12 lat to szacunek na podstawie jaszczurek podobnej wielkości.

Występowanie i środowisko

Gallotia galloti żyje na Teneryfie i La Palmie na Wyspach Kanaryjskich oraz na skalistej wysepce Roque de Fuera, jednej z Roques de Anaga, u północno-wschodniego wybrzeża Teneryfy. Gatunek nie występuje naturalnie na El Hierro i La Gomerze. Stwierdzeń z Madery się nie uwzględnia.

Na Teneryfie występują dwie główne formy: północna, zamieszkująca wilgotniejszą północ i północny wschód, oraz południowa w centrum i na południu. La Palma ma własną formę. Gatunek występuje od wybrzeża wysoko w góry, a zwierzęta obserwowano do wysokości 3700 m.

> **Naturalny zasięg:** Hiszpania.

ŚRODOWISKO

Gallotia galloti żyje w otwartych, nasłonecznionych miejscach z dużą liczbą kryjówek: na kamiennych murkach, w stertach kamieni, na wulkanicznych skałach, w zaroślach, winnicach i na plantacjach. Gatunek jest liczny, szybko zasiedla nowe siedliska stworzone przez człowieka i spotyka się go nawet w miastach. Na północnej stronie Teneryfy występuje od wybrzeża do około 1000 m, gdzie zaczynają się chmury pasatowe; lasów wawrzynowych i bardzo gęstych lasów sosnowych w dużej mierze unika.

Zwierzęta są aktywne w dzień i żerują na ziemi oraz w zaroślach. Każdy samiec utrzymuje terytorium i chętnie siada na wysokim kamieniu, skąd jest widoczny z daleka. Okres godowy trwa od marca do lipca, a jaja składane są wiosną i latem. Gatunek jest aktywny przez cały rok, ale poszczególne osobniki robią przerwy w aktywności, gdy jest zimno.

Dieta jest mieszana: stawonogi, ślimaki i padlina, ale także duża ilość owoców, kwiatów i liści. Owoce są ważną częścią diety dorosłych zwierząt, a wiele kanaryjskich roślin rozsiewa nasiona dzięki tym jaszczurkom. Młode jedzą głównie bezkręgowce.

Hodowla

TERRARIUM

Gallotia galloti kopie i porusza się głównie po ziemi, więc powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość. Para potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 100 × 70 × 60 cm (długość × szerokość × wysokość), co odpowiada około 0,7 m² powierzchni dna. Większe jest lepsze, a terrarium zewnętrzne lub wybieg w pełnym słońcu to latem najlepsze rozwiązanie, bo na zewnątrz zwierzęta często stają się znacznie mniej płochliwe. W chłodnej części roku muszą przebywać w pomieszczeniu.

Podłoże musi być na tyle głębokie, by można było w nim kopać: mieszanka ziemi, piasku i rozłożonych liści w warstwie 10-15 cm, utrzymywana lekko wilgotna, z liśćmi jako wierzchnią warstwą, żeby wilgoć nie odparowywała. Część podłoża najlepiej utrzymywać suchą. Zapewnij kawałki kory, płaskie kamienie, sterty kamieni i korzenie jako kryjówki i miejsca do wygrzewania oraz gęste rośliny, które zniosą trochę uszkodzeń. Po obu stronach musi być wiele kryjówek, żeby podporządkowana samica mogła się wycofać.

W jednym terrarium trzymaj tylko jedną parę. Kilka samców nigdy nie może mieszkać razem, a w grupach zwierzęta gryzą się nawzajem, samice składają mało jaj lub wcale, i tylko 1-2 w zniesieniu. Samiec z dwiema samicami jest możliwy w dużym terrarium z wieloma kryjówkami, ale para jest najbezpieczniejsza. Do składania jaj wstaw miskę z lekko wilgotną mieszanką torfu i piasku o średnicy ok. 14 cm i wysokości 9 cm, częściowo przykrytą kawałkiem doniczki. Wtedy samica nie kopie w przypadkowych miejscach.

TEMPERATURA

Gallotia galloti to zwierzę kochające słońce, które musi mieć możliwość nagrzania się. Temperatura w dzień w terrarium wynosi 25-31 °C, a lampa punktowa nad płaskim kamieniem daje temperaturę powierzchni 35-45 °C. Aktywne zwierzęta w naturze utrzymują temperaturę ciała 32-34 °C. W nocy temperatura spada do 15-21 °C, a nocne ogrzewanie nie jest potrzebne.

Chłodne zimowanie przez 8-12 tygodni w 12-15 °C przy wyłączonych lampach grzewczych i krótszym dniu odpowiada gatunkowi i sprzyja rozmnażaniu, zwykle od połowy grudnia do połowy lutego. Apetyt jesienią sam słabnie, a karmienie przerywa się kilka tygodni przed zimowaniem, żeby jelita były puste. Zimować mogą tylko zdrowe, dobrze odżywione zwierzęta, wolne od roztoczy i pasożytów wewnętrznych. Po zimowaniu temperatura i długość dnia stopniowo rosną, a zwierzęta zaczynają jeść w ciągu kilku dni.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 40-60 %. Terrarium musi mieć dobrą wentylację, a część podłoża musi być sucha. Podłoże utrzymuje się lekko wilgotne, nie mokre, żeby warstwa liści nadal zatrzymywała wilgoć.

Zwierzęta piją codziennie. Zapewnij płaską miskę ze świeżą wodą, wymienianą codziennie. Po zimowaniu zwierzęta dużo piją, zanim zaczną jeść.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gallotia galloti jest aktywna w dzień i wygrzewa się przez kilka godzin, więc terrarium musi mieć mocne światło i UVB. W pomieszczeniu stosuje się świetlówkę T5 dla strefy Fergusona 3 nad miejscem do wygrzewania, tak aby zwierzę otrzymywało indeks UV 3-5 na wysokości głowy; odległość ustala się miernikiem UV. Szkło zatrzymuje UVB, więc świetlówka musi być wewnątrz terrarium lub nad otwartą częścią pokrywy. Na zewnątrz UVB zapewnia słońce.

Długość dnia naturalnie podąża za porą roku: 12-14 godzin latem i około 8 godzin podczas zimowania. Lampa punktowa świeci przez 5-7 godzin w środku dnia. Świetlówkę UVB wymieniaj zgodnie z zaleceniami producenta.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Gallotia galloti jest wszystkożerna, a duża część diety dorosłych zwierząt to pokarm roślinny. Podawaj owoce, takie jak banan, melon, figi, pomidor i jagody, kwiaty i liście, namoczone nasiona i surowe warzywa. Zbyt duża ich ilość prowadzi do nadwagi i problemów z zębami. Owoce podawaj jako część posiłku, nie jako cały posiłek.

Poza tym zwierzęta dostają owady: świerszcze, szarańczę, karaczany, mączniki, larwy much i dżdżownice. Młode jedzą głównie owady. Zwierzęta przyjmują też w małych ilościach namoczoną karmę dla kotów, ale nie jest to konieczne. Oprószaj pokarm wapniem i regularnie podawaj preparat witaminowy z D3, chyba że zwierzę ma dostęp do UVB. Witaminy i wapń można też podawać w wodzie do picia według dawkowania producenta. Karm co drugi dzień, tyle, ile zwierzę zje w kilka minut. Młode karmi się codziennie.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gallotia galloti jest płochliwa i czujna, a zwierzęta wciąż gwałtownie uciekają, gdy ktoś wchodzi do pomieszczenia. Na zewnątrz w wybiegu stają się ufniejsze i czasem biorą pokarm z ręki. Unikaj chwytania zwierzęcia; w stresie odrzuca ogon, który odrasta bez nowych kręgów.

Samce są skrajnie terytorialne i grożą, pokazując niebieskie boki. Para żyje spokojnie, dopóki jest wiele kryjówek, ale samica bywa okresowo atakowana. Sprawdzaj, czy samica nie ma ran, i rozdziel zwierzęta przy powtarzających się atakach. Kopulacja odbywa się z ugryzieniem w kark, a nie w bok jak u wielu innych jaszczurek. Gatunku nie należy trzymać razem z innymi gatunkami.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce są większe od samic, mają masywniejszą głowę oraz niebieskie policzki i boki. Samice i młode mają ciemny rysunek w kształcie litery V na jasnym gardle. U młodych płeć można pewnie określić dopiero, gdy trochę podrosną. Zwierzęta osiągają dojrzałość płciową po dwóch-trzech latach.

GODY I KOPULACJA

Okres godowy trwa od marca do lipca. Po zimowaniu samiec budzi się pierwszy. Podczas kopulacji samiec gryzie samicę w kark, a para nie trzyma się razem dłużej niż do kopulacji. Obserwuj zwierzęta przez pierwsze dni i rozdziel je, jeśli samica ma rany.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa jaja między kwietniem a sierpniem, 1-2 zniesienia rocznie. Pierwsze zniesienie liczy średnio 4-5 jaj (2-9), a drugie około 3 (2-6). W grupach samic i w zbyt małych terrariach zniesienia są mniejsze. Jaja mają około 19 × 13 mm i rosną w trakcie rozwoju. Wstaw miskę z lekko wilgotnym torfem i piaskiem jako miejsce do składania jaj i w tym okresie sprawdzaj ją codziennie. Samica może zjeść jaja, jeśli nie ma odpowiedniego miejsca.

INKUBACJA

Jaja wyjmuje się zaraz po złożeniu i umieszcza w inkubatorze w lekko wilgotnej mieszance torfu i piasku, nie obracając ich. Czas inkubacji zależy od temperatury i jej stabilności i wynosi 44-90 dni. Przy stałych 28-31 °C wyklucie następuje po 63-68 dniach, a przy 34 °C w dzień i 18 °C w nocy po 62-89 dniach. Świeżo wyklute młode mają 12-15 cm długości całkowitej, z czego około 4 cm przypada na ciało.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode są wobec siebie agresywne i od pierwszych dni trzeba je odchowywać osobno, inaczej zostaną pogryzione i mogą zginąć. Dorosłe również chętnie zjadają młode. Karm codziennie małymi owadami oprószonymi wapniem i zapewnij światło oraz UVB jak dla dorosłych. Najbardziej płochliwe zwierzęta najlepiej czują się w terrarium z wieloma kryjówkami, gdzie nikt im nie przeszkadza.

Zdrowie i częste błędy

Większość problemów wynika ze zbyt niskiej temperatury, zbyt małej ilości UVB, jednostronnej diety i zbyt małej przestrzeni. Typowe to:

- Osteoporoza przy zbyt małej ilości UVB i wapnia. Zapewnij UVB lub słońce i oprószaj pokarm.
- Nadwaga i problemy z zębami przy zbyt dużej ilości owoców. Owoce powinny stanowić mniejszą część diety.
- Roztocza i pasożyty wewnętrzne u nowych zwierząt. Nowe zwierzęta trzyma się na kwarantannie i bada, a przed zimowaniem pobiera się próbkę kału.
- Rany po walkach i ugryzieniach. Rozdziel zwierzęta, jeśli pojawią się rany.
- Utrata ogona. Odrasta, ale bez nowych kręgów.
- Problemy podczas zimowania u wychudzonych lub chorych zwierząt. Jeśli zwierzę jest chore lub ma niedowagę, nie powinno zimować.
- Trudności ze złożeniem jaj przy braku odpowiedniego miejsca. Samica jest niespokojna i kopie; przy osłabieniu udaj się do weterynarza.

Zdrowe zwierzę ma czyste oczy, pełny ogon, gładką skórę i dobry apetyt. Udaj się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę nie je, traci na wadze lub oddycha z otwartym pyskiem.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.

Pełny poradnik z mapą i aktualizacjami: herpy.org/pl/jaszczurki/gallotia-galloti